

STANOWISKO

PAŃSTWOWEJ RADY GOSPODARKI WODNEJ

odnośnie do projektu dotyczącego aktualizacji Programu ochrony wód morskich

Niniejsze stanowisko bazuje na opinii sporządzonej przez zespół specjalistów skupionych przy powołanych w ramach Rady: Komisji ds. Ochrony i Monitoringu Zasobów Wodnych pod przewodnictwem dr hab. inż. Tomasza Walczykiewicza w składzie: dr Przemysław Nawrocki, dr Magdalena Worsa-Kozak, prof. dr hab. inż. Marek Gromiec, prof. dr hab. Maciej Zalewski, dr Piotr Margoński, dr hab. Joanna Fac-Beneda, prof. dr hab. inż. Julita Dunalska, dr Lesław Skrzypczyk, prof. dr hab. inż. Iwona Skoczko, prof. dr hab. inż. Maria Włodarczyk-Makuła, dr Jan Pyś, dr Tadeusz Rzepecki, dr hab. mgr inż. Piotr Parasiewicz, prof. zw. dr hab. inż. Rafał Miłaszewski oraz Komisji ds. Infrastruktury Wodnej i Turystyki pod przewodnictwem dr Tadeusza Rzepeckiego w składzie: prof. dr hab. inż. Maria Włodarczyk-Makuła, mgr Ewa Malicka, dr Grzegorz Chocian, mgr Łukasz Kozłowski, inż. Jakub Andrzejewski, mgr inż. Wojciech Skowyrski, mgr inż. Roman Rogalski, dr Piotr Margoński, dr hab. inż. Tomasz Walczykiewicz, dr Aleksander Wolski, dr hab. inż. Zbigniew Popek, prof. dr hab. inż. Marek Gromiec, prof. dr hab. inż. Iwona Skoczko, dr hab. inż. Tomasz Kowalczyk, prof. zw. dr hab. inż. Rafał Miłaszewski.

Po zapoznaniu się z projektem „Aktualizacji programu ochrony wód morskich” nazywanym dalej aPOWM, Państwowa Rada Gospodarki Wodnej przedstawia następujące stanowisko w przedmiotowej sprawie:

1. Dokumenty programowe tej rangi jak opiniowany projekt aPOWM powinny być przekazywane do PRGW z odpowiednim wyprzedzeniem uwzględniając obowiązki zawodowe jej Członków, tak aby zapewnić czas na zapoznanie się i przygotowanie ewentualnych uwag. Ponad to Dokument skierowany do opiniowania został przekazany członkom Rady równolegle z uzgodnieniami międzyresortowymi, nie miał on zatem charakteru dokumentu ostatecznego. Zdaniem członków obu Komisji Państwowa Rada Gospodarki Wodnej powinna otrzymać dokument na późniejszym etapie prac, po uzupełnieniach i korektach.
2. Dokument zawiera szereg błędów formalnych, w tym między innymi przywołanie niewłaściwych organów i organizacji, posługiwanie się błędną nazwą Europejskiego Funduszu stanowiącego podstawowy mechanizm finansowania w zakresie ochrony obszarów morskich, posługiwanie się niewłaściwymi wskaźnikami dla oceny wód przejściowych i przybrzeżnych i nie uwzględnienie obowiązujących już rozporządzeń i nakazów jak obowiązku wyładunkowego obowiązującego od 2019 roku.
3. Komisje przedstawiły również następujące uwagi merytoryczne do projektu aPOWM:
 - 3.1. Propozycję wprowadzenia ochrony strefowej 500 m dla każdego osobnika przy wzrastającej liczbie fok na polskim wybrzeżu, poza okresem rozrodu i obszarami krytycznymi dla rozrodu, jako nieuzasadnioną.
 - 3.2. W zakresie działania BALPL-M006 zwraca się uwagę, że zaproponowane w dokumencie zmiany mogą prowadzić do ograniczania, dotychczas dozwolonych (na mocy prawa krajowego i aktów prawa miejscowego) działalności

gospodarczej, w tym ograniczaniu rybołówstwa. Może to spowodować naruszenie wypracowanych przez lata, na drodze konsultacji społecznych zapisów projektów planów ochrony obszarów N2000 i planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.

- 3.3. Błędą klasyfikację działania BALPL-M051, bowiem z zapisów w karcie działania wynika, że prace mają zakończyć się opracowaniem i wdrożeniem systemu na podstawie zmian w przepisach podczas kiedy działanie to zaliczono do działań o charakterze „prawnym i studialnym”.
 - 3.4. W zakresie działania D1_D4_D_11_N_9 zwraca się uwagę, że należy w sposób bardzo ostrożny, wyważony i uzasadniony podejść do proponowanego działania, gdyż jego wdrożenie może mieć istotne znaczenie w ograniczeniu możliwości inwestycji w polskich obszarach morskich, kluczowych dla strategii RP, np. w zakresie budowy farm wiatrowych.
 - 3.5. Problem likwidacji zagrożeń wynikających z zalegania broni chemicznej, konwencjonalnej i wraków na dnie morza jest w projekcie opiniowanego dokumentu potraktowany ogólnie i plany oraz działania z nim związane wymagają uszczegółowienia.
 - 3.6. Działania zawarte w aPOWM należy uznać za ambitne. Jednakże obawy budzi określenie sposobu finansowania działań aPOWM, co będzie się przekładało na efektywność aPOWM. W aPOWM są bowiem wskazane liczne programy finansowe, w tym unijne, gdzie trzeba się ubiegać o finansowanie w długotrwałych naborach o ograniczonych pulach finansowych, co nie daje gwarancji za pozyskanie finansowania. W związku z tym, aby tak ważny dokument planistyczny jakim jest aPOWM, stanowiący główne narzędzie wdrażania ramowej dyrektywy UE ws. strategii morskiej w naszym kraju, miał wydzielone odrębne środki finansowe w ramach budżetu Państwa na jego realizację.
 - 3.7. W ramach aktualizacji Programu należy uwzględnić komplementarne planowanie przestrzeni wody i terenów przywodnych dla stworzenia warunków do zrównoważonego rozwoju obszarów wodnych i przywodnych w obszarach: gospodarczym, społecznym, kulturowym i środowiskowym. Tylko takie planowanie może poprawić funkcjonalność zasobów wodnych i realizację celów gospodarki wodnej.
 - 3.8. W aPOWM nie nadano właściwej rangi wysiłkowi Polski na rzecz zatrzymania emisji zanieczyszczeń transportowanych rzekami zasilającymi wodami Morze Bałtyckie. Ocena jakości środowiska wodnego Morza Bałtyckiego w czasie z uwzględnieniem trendów zmian spowodowanych realizacją programu ochrony wód śródlądowych, w szczególności Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych powinna uzupełniać dokonane w aPOWM analizy.
4. Tabela z zestawieniem uwag formalnych i merytorycznych stanowi integralną część stanowiska Komisji (ZAŁĄCZNIK 1).
 5. Komisje wnioskują o przekazanie uwag Autorom aPOWM w celu wprowadzenia uwag formalnych i merytorycznych i rozważenie ponownego przekazania poprawionego dokumentu do zaopiniowania przez PRGW.

ZAŁĄCZNIK nr 1: TABELA UWAG

PROJEKT AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY WÓD MORSKICH (aPOWM)

KOMISJI DO SPRAW OCHRONY I MONITORINGU ZASOBÓW WODNYCH oraz KOMISJI DS. INFRASTRUKTURY WODNEJ I TURYSTYKI

Państwowej Rady Gospodarki Wodnej

MAJ 2022

L.p.	Nazwa organu	Nazwa/rozdział/strona dokumentu/załącznika, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi	Stanowisko wobec zgłoszonych uwag
1	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 45	Ostatnie zdanie: „Gatunki te stanowią konkurencję dla rodzimych ryb oraz mogą zmieniać proporcje gatunków w odłowach, co wpływa na oceny wskaźnika SI.” Wskaźnik SI nie ma komponentu dot. gatunków obcych.	
2	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 51	Obowiązek wyładunkowy obowiązuje od 1 stycznia 2019 roku.	
3	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 51	Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021-2027	
4	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 57	HELCOM w zakresie zarządzania zasobami ryb nie jest organizacją wiodącą i przyjmuje w tym zakresie doradztwo naukowe ICES.	
5	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 61	Zgodnie z oceną HELCOM foka szara w polskich wodach jest w stanie subGES ze względu na brak odpowiednich siedlisk do rozrodu i wypoczynku.	
6	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 64	Poziom przyłowu równy zero dotyczy jedynie morświna populacji centralnego Bałtyku	
7	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 69	Zmiana na „listopad – styczeń”. Błędnie przytoczono zapisy rozporządzenia delegowanego KE 2022/303	
8	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 75	Przy wzrastającej liczbie fok na polskim wybrzeżu wprowadzenie ochrony strefowej 500m dla każdego osobnika, poza okresem rozrodu i obszarami krytycznymi dla rozrodu, nie jest uzasadnione.	
9	Piotr Margoński	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony	Na Zalewach nie dopuszcza się trałowania dennego (rozporządzenie	

	MIR-PIB	Wód Morskich, str. 107	o wymiarach i okresach ochronnych (aktualizacja z 2019).	
10	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 138	Zamiast: Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego, powinno być: minister właściwy do spraw rybołówstwa	
11	Piotr Margoński MIR-PIB	(2) projekt aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, str. 313	Powinno być dodane: „wskazanych ze względu na przedmiot ochrony”	
12	Piotr Margoński MIR-PIB	(5) Zał.3. Analiza luk, str. 77	Jakiego zakazu połowów dorsza, wprowadzonego w 2009 roku, dotyczy ten fragment?	
13	Piotr Margoński MIR-PIB	(5) Zał.3. Analiza luk, str. 78	Powinno być: „od połowy 2019 roku całkowitego zakazu ukierunkowanych połowów dorsza”	
14	Piotr Margoński MIR-PIB	(5) Zał.3. Analiza luk, str. 79	KE zaakceptowała nowy wskaźnik (PMFI). Wskaźnik SI nie jest aktualny	
15	Piotr Margoński MIR-PIB	(5) Zał.3. Analiza luk, str. 140	Powinno być: istnieje obowiązek raportowania przypadkowych połowów ssaków morskich w dziennikach połowowych	
16	Piotr Margoński MIR-PIB	(5) Zał.3. Analiza luk, str. 157	Wskaźnik SI jest nieaktualny. Nowy wskaźnik (PMFI) został wyznaczony i jest używany do oceny zarówno wód przejściowych jak i przybrzeżnych	
17	Piotr Margoński MIR-PIB	(5) Zał.3. Analiza luk, str. 157	Wskaźnik PMFI został zaakceptowany przez KE	
18	Piotr Margoński MIR-PIB	BALPL-M004 Zwiększenie zasięgu obszarów, gdzie zakazane jest trałowanie–wraz z opracowaniem narzędzi kontrolnych	Sekcja: „Istota problemu” – Nieuprawnione stwierdzenie, że: <i>„Negatywne oddziaływania trałowania dennego na zbiorowiska bentosowe potwierdzają niemal wszystkie prace naukowe, dotyczące tego zagadnienia, niezależnie od położenia geograficznego czy rodzaju dna.”</i> – Przywołanie jako przykładu „...obszaru Natura 2000 Dogger Bank na Morzu Północnym ...”, w odniesieniu do M. Bałtyckiego nie ma sensu. Z proponowaną zmianą działania polegającą na zwiększeniu zasięgu obszarów, gdzie zakazane jest trałowanie należałoby się wstrzymać do czasu wdrożenia i realizacji proponowanego nowego działania N_27: D6_D1_D5_D4_D8_D7_N_27 – „Badanie wpływu trałowania dennego na zbiorowiska bentosowe, uwalnianie materii z osadów	

			<i>i chemizm wód przydennych.”</i>	
19	Piotr Margoński MIR-PIB	BALPL-M004 Zwiększenie zasięgu obszarów, gdzie zakazane jest trałowanie–wraz z opracowaniem narzędzi kontrolnych	Zakaz ma dotyczyć trałowania w ramach systemu N2000 siedlisk 1110 i 1170 – a więc jak wskazują twórcy dokumentu, w obszarach: PLH990002 Ostoja na Zatoce Pomorskiej i PLC990001 Ławica Słupska. W kontekście ww. siedlisk, błędne wydaje się dodanie do dokumentu mapy łowisk Władysławowa oraz wpisanie w rubryce „Miejsce wdrażania” Basenu Gotlandzkiego. Ponadto, w aktualnym SDF obszar N2000 PLH990002 Ostoja na Zatoce Pomorskiej, jako przedmiot ochrony wymienione jest jedynie siedlisko: piaszczyste ławice podmorskie (1110).	
20	Piotr Margoński MIR-PIB	BALPL-M006 Ustanowienie stref wolnych od trwałych ingerencji antropogenicznych w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich i planach ochrony obszarów Natura 2000	Zaproponowane w dokumencie zmiany mogą prowadzić do ograniczania, dotychczas dozwolonych (na mocy prawa krajowego i aktów prawa miejscowego) działalności gospodarczej: w tym ograniczaniu rybołówstwa. Wymaga to naruszenia wypracowanych przez lata, na drodze konsultacji społecznych zapisów projektów planów ochrony obszarów N2000 i planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich. Mając na uwadze opisy innych działań (N_27, BALPL-M004) dotyczących połowów dennych i ich wpływu na siedliska przyrodnicze, wprowadzenie zakazu dennego trałowania wymagać powinno zostać poprzedzone odpowiednim uzasadnieniem oraz zebraniem danych potwierdzających istotny negatywny wpływ poszczególnych narzędzi połowów na określone siedliska denne.	
21	Piotr Margoński MIR-PIB	BALPL-M051 Znakowanie sieci rybackich – zapobieganie powstawaniu sieci widm	W rubryce „Rodzaj działania” autor dokumentu wpisał, że prace będą miały charakter „prawny i studialny”. Z pozostałych zapisów w karcie działania wynika jednak, że prace mają zakończyć się opracowaniem i wdrożeniem systemu na podstawie zmian w przepisach	
22	Piotr Margoński	BALPL-M051	Sekcja: „Historia działania”:	

	MIR-PIB	Znakowanie sieci rybackich – zapobieganie powstawaniu sieci widm	– Dane zbierane przy pomocy aplikacji i przesyłane do MIR-PIB są własnością organizacji rybackich i nie są wykorzystywane przez MIR-PIB przy prowadzonych badaniach.	
23	Piotr Margoński MIR-PIB	D1_D4_D_11_N_9 Ograniczenie antropogenicznej działalności na morzu w Zatoce Pomorskiej oraz ławicy Środkowej powodującej powstanie wysokiego poziomu hałasu impulsowego, do miesięcy istotnych dla morświnów	Należy w sposób bardzo ostrożny, wyważony i uzasadniony podejść do proponowanego działania, gdyż jego wdrożenie może mieć istotne znaczenie w ograniczeniu możliwości inwestycji w polskich obszarach morskich, kluczowych dla strategii RP, np. w zakresie budowy farm wiatrowych.	
24	Piotr Margoński MIR-PIB	D1_D4_N_11 Ograniczenie przyłówów morświnów w POM	ICES Working Group on Bycatch of Protected Species (WGBYC) odnotowała przyłów jednego morświna w 2018 w oparciu o doniesienia medialne. Nie jest nam znany „niewątpliwy” przypadek przyłowu morświna w 2019 r	
25	Piotr Margoński MIR-PIB	D1_D4_N_11 Ograniczenie przyłówów morświnów w POM	Powinno być: „Wprowadzenie zakazu połowów przy użyciu wszelkiego rodzaju sieci stawnych w obrębie obszarów Natura 2000 Ostoja na Zatoce Pomorskiej (PLH990002) oraz Wolin i Uznam (PLH320019) w okresie listopad-styczeń (rozporządzenie 2022/303)	
26	Piotr Margoński MIR-PIB	D1_D4_N_11 Ograniczenie przyłówów morświnów w POM	Powinno być: „Zgodnie z uchwalonym 25 lutego rozporządzeniem nakaz używania pingerów zacznie obowiązywać 1 czerwca 2022 roku	
27	Tomasz Walczykiewicz KGW PAN		1. Dokument zawiera szereg błędów formalnych w tym między innymi przywołanie niewłaściwych organów i organizacji, posługiwanie się błędną nazwą Europejskiego Funduszu stanowiącego podstawowy mechanizm finansowania w zakresie ochrony obszarów morskich, posługiwanie się niewłaściwymi wskaźnikami dla oceny wód przejściowych i przybrzeżnych i nie uwzględnienie obowiązujących już rozporządzeń i nakazów jak obowiązku wyładunkowego obowiązującego od 2019 roku. 2. Problem likwidacji zagrożeń wynikających z zalegania broni chemicznej, konwencjonalnej i wraków na dnie morza jest	

			w projekcie opiniowanego dokumentu potraktowany ogólnie i działania z nim związane wymagają uszczegółowienia.	
28	Przemysław Nawrocki WWF		Działania zawarte w Programie Ochrony Wód Morskich (aPOWM) należy uznać za ambitne. Jednakże obawy budzi określenie sposobu finansowania działań aPOWM, co będzie się przekładało na efektywność aPOWM. W aPOWM są bowiem wskazane liczne programy finansowe, w tym unijne, gdzie trzeba się ubiegać o finansowanie w długotrwałych naborach o ograniczonych pulach finansowych, co nie daje gwarancji za pozyskanie finansowania. W związku z powyższym należy zapewnić, aby tak ważny dokument planistyczny jakim jest aPOWM, stanowiący główne narzędzie wdrażania ramowej dyrektywy UE ws. strategii morskiej w naszym kraju, miał wydzielone odrębne środki finansowe w ramach budżetu Państwa na jego realizację.	
29	Jan Pyś UŻŚ we Wrocławiu		Wody morza terytorialnego powinny być traktowane jako element pewnej całości systemu wodnego kraju. W ramach tego systemu ważne jest spójne podejście i planowanie takiego systemu pod kątem: 1. Ochrony przed powodzią 2. Zanieczyszczenia 3. Korzystania z wód 4. Ekologii 5. Spójności z innymi strategiami Zmiany klimatu, brak wody, wzrost liczby ludności, rozwój gospodarczy to wyzwania, które mają i w najbliższym czasie będą miały ogromny wpływ na wodę w kraju. Już teraz musimy zmierzać do budowy sprawnego systemu wodnego, odpornego na warunki naturalne, który zapewni skuteczną ochronę przed powodzią i suszą, pozwoli zabezpieczyć odpowiednią ilość i jakość wody zapewni dobre warunki funkcjonowania transportowi wodnemu, utrzymanie, budowę i rozwój infrastruktury, zapewni wodę	

			ekosystemom. Wody morskie, obok śródlądowych powierzchniowych i podziemnych powinny stanowić część budowanego systemu wodnego Wody morskie jako element systemu wodnego Woda jest tylko częścią pewnej całości. W ramach planowania należy uwzględnić komplementarne planowanie przestrzeni wody i terenów przywodnych dla stworzenia warunków do zrównoważonego rozwoju obszarów wodnych i przywodnych w obszarach: gospodarczym, społecznym, kulturowym i środowiskowym. Tylko takie planowanie może poprawić funkcjonalność zasobów wodnych i realizację celów gospodarki wodnej. Należy stworzyć warunki, aby ta sama woda była kilkakrotnie wykorzystywana (hydroenergetyka, przemysł, transport, rekreacja, rybactwo i in.). Przyczyni się także do zwiększenia retencji, zabezpieczenia odpowiedniej ilości i jakości wody dla wszystkich korzystających w tym środowisk przyrodniczych. Ważnym elementem planowania systemu wodnego są wody morskie. Ogólne założenia planowania systemu wodnego wód morskich Morze Bałtyckie posiada wiele określonych zastosowań i związanych z nimi celów i polityk. Podobnie jest np. z linią brzegową, obszarami nadbrzeżnymi i połączonymi z obszarami rzecznyymi. Konieczne jest zachowanie wzajemnych funkcji pełnionych w tych rejonach a także jasne, dobrze przemyślane wybory także obejmujące kulturowe dziedzictwo i ochronę przyrody. Obszar morza terytorialnego jest ważnym akwenem dla działalności człowieka tu poławiane są ryby, pozyskiwany jest piasek, muszle, złoża mineralne, gaz, produkowana jest energia elektryczna. Na tych akwenach przecinają się szlaki żeglugowe, ustalana jest dogodna dostępność do centrów logistycznych i portów, uprawiana jest turystyka i rekreacja, woda morska	
--	--	--	---	--

			absorbują CO². Istotne dla tego obszaru są jego walory ekologiczne w tym siedliska morskich ssaków, miejsca naturalnego tarła ryb, miejsca tras wędrówek, zimowania i siedliska wielu gatunków ptaków. Bardzo istotną rolę pełni morską linię brzegową oraz obszary nadbrzeżne. Dla ochrony linii brzegowej i zapobieganiu jej erozji a także dla zabezpieczeniu przed powodzią tzw. cofką wody od strony morza na obszarach tych budowane są specjalne urządzenia: falochrony, narzuty kamienne lub betonowe, nabrzeża betonowe, bramy, wrota. Obszary nadbrzeżne pełnią wiele funkcji gospodarczych tu budowane są porty i centra logistyczne, budowane węzły komunikacyjne zapewniające dostęp do tych centrów od strony morza i lądu, tworzone dogodne warunki dla prowadzenia żeglugi (morskiej i śródlądowej), budowane są elektrownie OZE. Istotne dla tego obszaru są jego walory ekologiczne. Założenia planowania systemu wodnego wód morskich dla potrzeb transportowych Rola transportu rzeczno-morskiego zwiększa się, gdy jest projektowana wspólnie z transportem morskim. Wówczas naturalne jest wspólne dla żeglugi morskiej i rzecznej planowanie dogodnych dojazdów do portów morskich (centrów logistycznych), postojów, rejsów, miejsc do odlichtunku czy przeładunku, miejsc do uzupełnienia zapasów. Przy wspólnej polityce transportu morskiego i rzeczno-morskiego naturalnym jest, że planując odpowiednie warunki nawigacyjne przedłuża się w głąb lądu odcinki dróg wodnych, do których mogą pływać niewielkie statki morskie. Jest też odwrotnie statki rzeczne płyną po morskich wodach terytorialnych i w portach morskich powinny być dla nich zapewnione dobre warunki dojazdu, postoju, uzupełnienia zapasów i przeładunków.	
--	--	--	---	--